

Фурманюк С.М.

*викладач кафедри етики, естетики та образотворчого мистецтва
(Житомирський державний університет імені Івана Франка)*

ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ЗАСОБАМИ ПРАЦІ

У системі художньо - педагогічної освіти формування професійно-мистецької майстерності майбутнього фахівця істотно залежить від науково - методичної підготовки. Сформуванню естетичної культури в майбутніх педагогів можливо за умови включення у процес викладання мистецьких дисциплін чітко продуманої системи дидактичних форм, методів, технологій. Одним із таких навчальних предметів є художня праця.

Художня праця – це ознайомлення з конструктивними і декоративними властивостями паперу і картону), з їх різновидами; формування умінь складати паперові прямокутники вдвоє, рівняти сторони аркуша, розгладжувати лінії згину; виготовляти книжечки із зігнутих аркушів, прикрашати їх аплікаціями, малюнками, конструювання з паперу та картону [1. с.24]. Це дисципліна, яка є складовою частиною загальної підготовки майбутнього спеціаліста - вихователя дітей дошкільного віку. У центрі її уваги - художньо-декоративна діяльність, педагогічні технології, прийоми і методи ручної та механічної обробки різних матеріалів [2, с. 35]. Розглядаючи художню працю як навчальний предмет для майбутніх педагогів, необхідно враховувати специфічну функцію педагога-вихователя дошкільного навчального закладу, який є не тільки транслятором знань, але й творчою особистістю.

На думку дослідників, саме в середовищі національної культури і з використанням надбань традиційної педагогіки можливе успішне розв'язання проблеми формування творчої, всебічно розвиненої особистості з високим

рівнем національної самосвідомості. Нова соціально-економічна ситуація в Україні ставить нові вимоги до розв'язання проблеми естетичної освіти і виховання майбутніх педагогів - вихователів дітей дошкільного віку. Саме сьогодні вкрай необхідно забезпечити підготовку їх до сприйняття прекрасного в оточуючому світі, сформувати їх естетичну культуру.

Відродження духовної культури українського народу визначають нові напрями і пріоритети освітньої галузі. У Державній національній програмі "Освіта" ("Україна ХХІ століття"). Законах України "Про освіту", "Про вищу освіту". Національній доктрині розвитку освіти України наголошується на необхідності підвищення якості підготовки педагогічних працівників, формування їх професійних умінь. Адже саме вміння у поєднанні зі здібностями виступають якісними показниками професіоналізму педагога, що є безпосередньою умовою розвитку особистості дитини, успішності виховного процесу в цілому [4, с.11].

Підготовка сучасного вихователя, справжнього фахівця своєї справи, людини з високою естетичною культурою має здійснюватися з використанням найновіших технологій, методик, вітчизняного та зарубіжного досвіду. Вирішенню питань удосконалення професійної діяльності педагогів присвячено багато досліджень і вітчизняних і зарубіжних учених (А.Алексюк, Г. Ардамиров, Є. Барбін, І. Гончаренко, О. Мороз, Н. Ничкало, Г. Ковальчук, В. Сластьонін та ін.).

Діяльність вихователя дошкільного навчального закладу має багато вимірів і напрямів, характеризується складністю, адже здійснюється у своєрідному інформаційно-творчому художньому середовищі. Саме образотворче мистецтво, музика, хореографія, художня праця є таким комплексом засобів художньої виразності, який пробуджує чуття прекрасного, дає свободу уяві, творчості, фантазії, активізує художню дитячу діяльність. Тому а формуванні професійних умінь вихователя доцільно використовувати різні види художньої праці у їх взаємозв'язку [3, с. 35].

Основна мета вивчення курсу «Художня праця» у вищому навчальному

закладі полягає в тому, щоб удосконалити професійну підготовку вихователів для ДНЗ у процесі сприйняття художньої й практичної діяльності; підготувати фахівців до проведення занять із художньої праці в дитячому садку; формувати в студентів систему естетичних цінностей як основу конструкторських поглядів; розкрити теоретичні основи та зміст основних понять з програми; розвивати конструкторські вміння, навички, здатність до художньо-творчої самореалізації; виховувати потребу в духовному самовдосконаленні.

Завдання курсу: 1. Формувати у студентів навичок художнього аналізу творів живопису, графіки, скульптури, архітектури, народного декоративно-прикладного мистецтва як засобу художнього розвитку дітей дошкільного віку. 2. Розкрити перед студентами взаємозв'язок між виразними можливостями художньої праці й дитячою творчою діяльністю. 3. Вивчити особливості змісту художньої праці у дошкільних закладах освіти, опанувати технологією художнього розвитку дітей дошкільного віку в різні вікові періоди. 4. Навчити майбутніх фахівців у системі дошкільної освіти практичних та методичних умінь щодо створення художніх виробів у різних видах творчої діяльності. 5. Розвивати аналітико-оцінювальну діяльність в аналізі різних підходів і точок зору проблем художнього розвитку дітей дошкільного віку.

Зміст навчальної програми «Художня праця» містить 108 годин (20 год. -лекційні, 32 год. - практичні, 56 год. ~ самостійні). Навчальний процес з креслення передбачає читання теоретичного курсу лекцій, проведення лабораторних робіт, консультацій, самостійну роботу студентів.

Програма курсу має модульну структуру і включає такі три модулі: I Психолого-педагогічні основи художньо-конструктивної діяльності дітей дошкільного віку; II - Робота дошкільників з картоном та папером; III - Робот дошкільників із природним матеріалом. Такий розподіл змісту дозволяє забезпечити засвоєння теоретико-практичних основ курсу "Художня праця", знань про працю як засіб формування активної творчої особистості дитини,

розуміння особливостей організації занять з художньої праці та їх структури, а також дозволяє раціонально поєднати теоретичну підготовку з умінням розв'язувати практичні завдання курсу.

Основою викладання дисципліни є практичний підхід, що забезпечує набуття студентами умінь і навичок з проведення занять художньою працею з дітьми дошкільного віку, планування навчально-виховної роботи, використання різноманітних форм організації праці дітей. Цей підхід дозволяє майбутньому фахівцеві оволодіти вмінням максимально індивідуалізувати навчальний процес через факультативну роботу з дітьми, сприяти розвитку в них природних нахилів, інтересів і здібностей.

Формування у студентів художньо-естетичної компетентності передбачає підготовку педагога, спроможного до самостійного професійного становлення, до свідомої, цілеспрямованої, самостійної пізнавальної діяльності. Оскільки у сучасних умовах інформації з усіх галузей знань стало так багато, що її неможливо опанувати без уміння відбирати, аналізувати, то змінюються методи роботи дошкільного навчального закладу. Тому було запропоновано включення студентів спочатку в навчально-теоретичну, а потім у практично-творчу роботу. Такий підхід до вивчення художньої праці допоміг їм вивчити техніку безпеки, освоїти інструменти та приладдя для роботи, оволодіти прийомами заготівлі матеріалів, технологіями їх обробки, навчитися застосовувати евристичні методи, забезпечувати кольорову гармонію та єдність стилю, оволодіти технологічною послідовністю виготовлення іграшок, аплікацій, оригамі тощо. Все це допомагає розвитку в майбутніх педагогів з дошкільного фаху творчого ставлення до своєї професії, формує в них естетичну культуру.

Програмою передбачені основні форми роботи зі студентами: лекції, практичні заняття і різноманітні завдання для самостійної роботи творчого характеру. Мета практичних занять: поглибити, розширити, деталізувати знання, які студенти отримали під час лекцій; перевірити якість їх засвоєння, удосконалити практичні вміння та навички безпосередньої роботи з дітьми.

Для відпрацювання на практичних заняттях винесені важливі питання курсу: виготовлення площинних виробів; особливості застосування паперу і картону; способи виготовлення іграшок; виготовлення об'ємних виробів; способи конструювання: надрізання, складання, виконання викрійки; предметна, сюжетна та сюжетно-тематична аплікація; конструктивні та декоративні властивості різних природних матеріалів тощо.

Методика проведення практичних занять досить різноманітна. Використання практичних завдань допомагає викладачеві здійснювати контроль за засвоєнням студентами знань, сформованістю навичок і вмінь роботи, сприяє розвитку пізнавального інтересу, естетичного смаку. Частина практичних занять має навчально-тренувальний характер. Студенти вправляються у виготовленні виробів, вчать здійснювати пошукову роботу щодо визначення тематики виробів. У процесі проведення таких практичних занять передбачаються різні види пізнавальної діяльності студентів: індивідуальна, диференційована, колективна, що забезпечує їхню взаємодію і розвиток здібностей та естетичної культури кожного студента

Серед методів активізації пізнавальної діяльності найбільш поширені презентація і практикуми, підготовка виставок, інсценування простих казкових сюжетів тощо. Особлива увага в курсі "Художня праця" приділяється організації самостійної роботи студентів, яка побудована таким чином, що є невід'ємною частиною цінних занять, входить як до практичних занять, так і виконується у позааудиторний час. Серед завдань для самостійної роботи вагому частину займають завдання творчого характеру, які потребують від студентів естетичного смаку, високої художньої культури. Наприклад; створити декоративну композицію на полі різноманітної форми (квадрат, прямокутник, круг); створити предметно-сюжетну та сюжетно-тематичну аплікацію; виконати сюжетну композицію за мотивами казок, оповідань чи за власним задумом; створити один і той самий образ, використовуючи різний матеріал тощо.

У процесі викладання дисципліни передбачені методи контролю і

оцінювання і навчальних досягнень студентів, які мають на меті перевірку ступеня засвоєння ними елементів знань, умінь та навичок певного модуля. За кожним модулем студент виконує визначену програмою кількість завдань репродуктивного, (реконструктивного, творчого характеру; робота з підручником, підготовка повідомлень, рефератів, розробка творчих завдань, підготовка обґрунтування виготовлених виробів, складання перспективних планів художньо-творчої роботи з дітьми. розробка програми роботи факультативу з художньої праці для дошкільників різного віку, аналіз готових виробів співкурсників і митців-професіоналів та ін.

Список використаних джерел

1. Дитина. Програма Виховання і навчання дітей від 2 до 7 років – К.: Видавництво "Університет", 2010 – 293 с.
2. Сухорукова Г.В. Образотворче мистецтво з методикою викладання в дошкільному навчальному закладі: підручник/Г. В. Сухорукова. – К.: Слово, 2010. – 373 с
3. Виховання дошкільника в праці / за ред. З.Н. Борисової. – [2-е вид доопр. і доповн.]. – К.: ВШОЛ, 2002.
4. Антонович Є.А. Декоративно-прикладне мистецтво / Є.А. Антонович, Г.В. Захарчук, Р.В. Чугай, М.С. Станкевич. – Львів: Світ, 1993.